

ד. יש מי שפרש בדעת הרמב"ם [דלא כרש"י ותוס'] שהגדרת 'עוקר כל הגוף' תלויה בהגדרת 'דבר שהצדוקים מודים בו', שכל דבר המפורש בתורה והצדוקים מודים בו, נחשב כעקירת כל הגוף. ודבר הנלמד מדרשה הרי זה 'ביטול מקצת וקיום מקצת' (עפ"י קרן אורה).
ה. יש צד בתורא"ש לומר שרב יוסף חולק על דינו של שמואל, להצריך דבר שאין הצדוקים מודים בו.

אף לענין פטור היחיד העושה על פי בית דין (לחד מאן דאמר) נראה שפטור כל שאין שם 'הוראה', וכמו שאמרו ביבמות צב. הורו ששקעה חמה ולבסוף זרחה, אין זו הוראה אלא טעות, והיחיד חייב. ונראה לכאורה שה"ה הורו בדבר שהצדוקים מודים בו. ואפשר שה"ה בעוקרים כל הגוף. וע' בירושלמי סוף ה"א.

ג. אין חייבים פר עד שיהיו הדיינים נוכחים כולם, ושיהא שם מופלא שבב"ד (אפילו אינו ממנין הסנהדרין. רש"י, ר"ד), ושיהיו כולם ראויים להוראה, שיהיו מיוחסים, וראויים לבנים. אבל חסר אחד מכל התנאים הללו – פטורים. וכן אם אחד מתברי הב"ד אמר להם טועים אתם (בשעה שעמדו למנין ופסקו ההוראה. חזו"א). – פטורים.
אין מביאים פר אלא כשההוראה היתה בשגגה וגם חטא הציבור היה בשגגה. אבל שוגגים ועשו מזידים – פטורים. מזידים ועשו שוגגים – מביאים החוטאים כשבה ושעירה.

דף ה

ח. כמה פרים מביאים בהוריות דלהלן, ומי מביא?

- א. הורו ב"ד הגדול ועשו רוב הקהל על פיהם.
- ב. הורו ב"ד הגדול ועשו שבעה שבטים או רובם.
- ג. הורו ב"ד הגדול ועשו ששה שבטים והם רובו של קהל, או שבעה ואינם רובו של קהל.
- ד. הורו ב"ד הגדול ועשו שבט אחד (או רובו) או מיעוט שבטים.
- ה. הורה ב"ד של שבט אחד, ועשה אותו השבט.

א. הורו ב"ד הגדול ועשו רוב הקהל [מי"ב שבטים] על פיהם; לדברי רבי מאיר, בית דין מביא פר אחד [ובעכו"ם: פר ושעיר. וכן בכל מקום, דין עכו"ם בפר ושעיר מקביל לשאר עבירות בפר]. רבי יהודה אומר: י"ב שבטים מביאים י"ב פרים, ואין ב"ד מביא. רבי שמעון אומר: י"ג פרים; פר לכל שבט ושבת, ועוד פר אחד מביא ב"ד הגדול.

הלכה כר' יהודה (רמב"ם שגגות יב-ג. ואעפ"י שמלשון סתם משנה (להלן ז. כפרש"י) נראה כרבי מאיר).

ב. עשו שבעה שבטים עפ"י הוראת ב"ד הגדול, רוב של כל שבט והם רובו של קהל; לדברי רבי מאיר, ב"ד מביא פר אחד. לרבי יהודה, כל שבט מביא פר. ואף שאר השבטים שלא חטאו, נגררים אחר החוטאים ומביא כל שבט פר. רבי שמעון אומר: מביאים שמונה פרים; שבעה ע"י כל שבט ושבת שחטא, ועוד אחד ע"י ב"ד הגדול.

א. אפשר שהוא הדין אם חטאו בנוסף לשבעה שבטים, עוד מיעוט משבט שמיני, לרבי שמעון משתתפים המיעוט עם אחד מהשבטים (עפ"י חזו"א).

ב. מלשון התוס' במנחות (מה. ד"ה כשבעה) נראה שחטאו שבעה שבטים עפ"י ב"ד, ועשו מיעוט מכל שבט משבעת

השבטים – מביאים פר לרבי יהודה ולא כו"ש. וצ"ע. [ונראה דוחק גדול להגיה בדבריהם 'מיעוט קהל במקום 'מיעוט שבת', וסובר ר' יהודה כר' שמעון בן אלעזר שמביאים פר, ע"ש].

ג. עשו ששה שבטים והם רובו של קהל, או שבעה שבטים ואינם רוב הקהל; לתנא קמא אליבא דרבי מאיר, הרי זה כמיעוט קהל שחטאו, ואין שם הבאת פר. ולרבי שמעון בן אלעזר בשם רבי מאיר, הרי זה כרוב קהל שחטאו, שב"ד מביאים פר, ולר' שמעון מביאים שני פרים, אחד ע"י אותם שבטים שחטאו ואחד ע"י ב"ד הגדול. (מעניי – משמע מיעוט. כי לכל העם – ריבוי. הכיזד, ששה והם רוב או שבעה ואינם רוב – חייבים).

א. הרמב"ם (יב,א) פסק כרשב"א [כי הברייתא סתמה דבריו בלשון חכמים. מפרשים]. ואפילו כשחטא שבת אחד והוא רוב קהל – מביאים שנים עשר פרים בגריה. ודלא כמו שאמרו בירושלמי שרק בששה שבטים אמר רשב"א, ולא בפחות.
ב. חטאו ששה שבטים ועוד מיעוט משבת שביעי; לפרש"י הרי זה כששה שבטים, ולרבי שמעון מביאים החוטאים פר אחד וב"ד פר אחד.

ד. שבת אחד שחטא עפ"י ב"ד הגדול: לדברי ר"מ אין מביאים פר, ודין החוטאים כיחיד שעשה בהוראת בית דין, ששבת אחד אינו קרוי 'קהל'. רבי יהודה אומר: כל אחד מי"ב השבטים מביא פר [מדין 'גרירה' ע"י השבת שחטא, ולדבריו שבת איקרי 'קהל']. רבי שמעון אומר: שני פרים; אחד ע"י השבת שחטא ואחד ע"י ב"ד.

בזה פסק הרמב"ם דלא כרבי יהודה, שבמיעוט שבטים ומיעוט קהל אין הבאת פר ע"י כל שבת ושבת. ומבואר בדברי המבי"ט ובלחם משנה (יב,א) שאותו השבת מביא פר, מפני שנקרא 'קהל'.

ה. הורה בית דין של שבת ועשה אותו השבת על פיו; לר"מ ור"ש דינם כדין יחידים שחטאו. ולרבי יהודה, אותו השבת מביא פר, ותו לא.
ופסק הרמב"ם כדעה ראשונה, שאין הפר קרב אלא בהוראת בית דין הגדול, אבל בהוראת ב"ד של שבת – הרי זה כיחידים שחטאו.

ט. מה הדין כשהורו ב"ד וטעו ועשו רוב ציבור על פיהם, ועתה מסופקים מה היתה הוראתם המוטעית, אם בחלב אם בדם [והציבור נכשלו בשניהם], וכיו"ב.

אם לא נודע לבית דין באיזו הוראה חטאו – פטורים (ונודעה החטאת אשר חטאו עליה).

א. גם כשב"ד מסופקים במה הורו בטעות, אינם מביאים אשם תלוי (רמב"ם יב,ב עפ"י משנה ט.). וכל יחיד ויחיד חייב כשבה ושעירה כשנודעה לו חטאתו, לדעת האומר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב (רמב"ם).

ואפשר כשחטאו רוב ציבור עפ"י בית דין, באופן שאין ידיעה ודאית על החטא, חייב כל יחיד ויחיד אשם תלוי עד שיוודע החטא [למאן דאמר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב], כיון שהב"ד אינו מביא אשם תלוי (עפ"י תו"א טו.).

ב. נראה שבכלל דין זה, כאשר בית דין חוזרים בהם מהתרם מחמת הספק – שאין זו 'ידיעה'. [ונפקא מינה כגון שחטאו רוב ציבור וחזרו בהם ב"ד מספק, ואח"כ נתמעטו ונודע לב"ד בודאי שטעו – למאן דאזיל בתר ידיעה

- יהיו פטורים, ולא נאמר כבר נודע להם בשעה ראשונה שחזרו מהוראתם, כי אז לא היו ודאיים].
- ג. כתב הרמב"ם (יד,ד) שצריך שהחטא יתודע לב"ד עצמם ואין די בכך שהציבור יודעים ואומרים לב"ד.
- ד. אף למאן דאמר ציבור מביאים, צריך שיוודע לבית דין במה חטאו. וגם צריך שהחוטאים ידעו. ואפשר שאף למ"ד ב"ד מביאים, צריך שהציבור ידעו חטאם (עפ"י חזון איש).

דף ו

- י. א. שעיר חטאת הלויים האמור ב'בהעלותך', האם היה נאכל?
ב. קרבנות שהקריבו שבי הגולה בימי עזרא – על מה הביאום?
א. חטאת שהביאו הלויים כשנבדלו לעבודה, לא היתה נאכלת (ופר שני – שני לעולה, להיותה כמוה).
- ב. קרבנות שהקריבו שבי הגולה, באו על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו (ורוב הקהל שבימי צדקיהו היו בחיים בשעת ההקרבה), ואע"פ שחטאו במזיד – הוראת שעה היתה שיתכפרו בקרבן. והרי מנין הקרבנות מוכיח שהוראת שעה היתה.
- יא. האם כהנים נקראו 'קהל'? האם שבט לוי בכללו נקרא 'קהל'? האם אפרים ומנשה נמנים כשני קהלים או כאחד?
הסיקו שכהנים אינם נחשבים 'קהל' [שאם כן נמצאו יותר מי"ב 'קהלים'].
כלל הלויים; בתחילה אמר רב אחא בר יעקב ששבטו של לוי אינו קרוי 'קהל', שאין נקרא 'קהל' אלא מי שיש לו אחוזה (הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחרך אחזת עולם). ולדעה זו אמר אב"י, יש להחשיב את אפרים ומנשה כשנים [כדי להשלים מנין י"ב ששנו במשנה].
ואולם רבא אמר שאפרים ומנשה אינם נחשבים כשנים אלא לענין נחלה [וכן לחנותם בדגליהם – שהוקשו לנחלות. וכן לענין קרבנות הנשיאים – משום כבודם], אבל לשאר דברים – הרי הם כשבט אחד. ולדעה זו צריך לומר ששבט לוי נחשב 'קהל' הגם שאין לו אחוזה, שאם לא כן נחסר אחד מי"ב 'קהלים' ששנינו. הלכה כרבא שאפרים ומנשה אינם חשובים כשני שבטים לעניננו (רמב"ם יג,ב). וכן בחשן ובאפוד הם רשומים כאחד. וכן בברכת יעקב. וע"ע ב"ב קכב אודות נחלת אפרים ומנשה ושבט לוי לעתיד לבוא.
ולענין ההבטחה שלא יכלה שבט מיראל, נחשבים אפרים ומנשה כשני שבטים (עפ"י חדושי הגרי"ז – ויחי. ומ"מ גם שבט לוי יש לו ברית בפני עצמו שיהא קיים לעולם, כמפורש במקראות. ע' דרשות בית ישי ה"א ז באורך).

- יב. ההלכה של חמש חטאות המתות – האם היא נאמרה גם בחטאת ציבור? ומה דין חטאת השותפים?
ולד חטאת ותמורת חטאת – אין אפשרות להימצאותם בשותפים ובציבור, שהרי אין חטאת ציבור נקבה, וכן אין תמורה אלא ביחיד.
חטאת שנתכפרו בעליה באחרת בחטאות של ציבור; רבי יהודה אומר: פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם – ימותו כולם. ר"א ור"ש אומרים: ירעו עד שיסתאבו, ולא ימותו.
וכן חטאת שעברה שנתה – שיטת ר"ש שאינה במיתה אלא תרעה עד שתסתאב, שההלכה של חטאות